

17.10.2024

Suomen Eduskunta
Sosiaali- ja terveysvaliokunta
StV@eduskunta.fi

HE 127/2024 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain muuttamisesta

1. Lausuntopyyntö

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annettua lakia siten, että toteutuneen henkilöstömitoituksen on oltava vähintään 0,6 työntekijää asiakasta kohti.

Suomen Yrittäjät kiittää lausuntopyynnöstä, ja toteaa lausuntonaan seuraavaa:

1.1. Hoitajamitoituksen muuttaminen 0,6 työntekijää asiakasta kohti

Suomen Yrittäjät kannattaa lakiesitystä, jonka mukaan palveluntuottajille asetetaan 0,6 hoitajamitoitus.

Toteamme, että jäykkä lailla ohjattu ratkaisu on kaikin puolin mahdoton nykyisillä hoitajaresursseilla ja rahoituksella. Laadukasta hoivaa pystytään järjestämään myös 0,6 mitoituksella. Mitoituksen tarkkaan määrittäminen lakiin on hankala, sillä on hoitokoteja, joissa on raskaampaa hoivaa kuin toisessa. Samaan aikaan vuodeosastohoitoja lakkautetaan ja hoivakoteihin siirtyy entistä huonokuntoisempia vanhuksia, toiminnallisesti se vaatii hoitokodeilta muutoksia, jotta virikkeellistä elämää pystytään tarjoamaan jatkossakin.

Edellä mainitusta johtuen käyttöön pitäisi ottaa tarpeen mukainen mitoitus, joka sovittaisiin yhdessä tilaajan ja tuottajan kanssa kulloisenkin tilanteen mukaan.

Tärkeintä olisi tarkastella koko palvelurakennetta ja niistä syntyviä kustannuksia. Hyvinvointialueiden kustannukset olisi vihdoin saatava läpinäkyviksi ja sen mukaan miettiä kuka tuottaa palvelut kustannustehokkaasti ja saada

siitä säästöjä. Tulisi myös pohtia sitä, miten mitoituksen lasku pahentaa entisestään ns. pullonkauloja esim. kotihoidossa ja vuodeosastoilla, kun jonot eivät vedä.

Hoivateknologian hyödyntäminen ja sen käyttö osana asukkaiden palvelun kokonaisuutta on tärkeää nostaa keskusteluun ja saada asia pikaisesti etemään lainsäädännön tasolle.

Suomen Yrittäjät toteaa, että poukkoileva lainsäädäntö aiheuttaa ongelmia, erityisesti yksityisen sektorin palveluntuottajille. Tilanne on se, että uusiin tehostetun palveluasumisyksiköiden lupiin on ennakollisesti määritetty 0,7 hoitajamitoituksen vaatimus olettaen, että hoitajamitoitus nousee. Niin ei kuitenkaan käynyt. Nyt sitä ollaan sen sijaan laskemassa 0,6:seen.

Yritykset ovat tilanteessa, jossa ne joutuneet hakemaan uutta toimilupaa 0,65 mitoitukselle. Tämä maksoi. Tämän lisäksi yritys joutui tekemään Soteri-rekisteriin muutosilmoituksen, joka maksoi. Käsittelyn aikana yritys on joutunut ylläpitämään 0,7 mitoituksen henkilökuntaa. Soteri-rekisterin ruuhkautumisen vuoksi suuri osa yrityksistä ei ole edes hakenut muutosta, vaan on toiminut suuremmalla kuluranteella kuin julkisen sektorin toimijat.

Nyt tämän uuden esityksen myötä osa hyvinvointialueista on jo ilmoittanut yksityisille palveluntuottajille laskeviensa ulkoistettujen palveluiden hintoja ottamaan huomioon esityksen mukaisen 0,6 hoitajamitoituksen vuoden alusta, vaikka laki ei ole edes vielä voimassa. Tämä aiheuttaa ongelmia yksityisen sektorin palveluntuottajille.

1.2. Palveluntuottajan oikeus muuttaa henkilömäärästä ilman hakemusta ja päätöstä rekisteröinnin muutoksesta

Kannatamme esitystä, jonka mukaan palveluntuottaja voi muuttaa ympäri-vuorokautisen palveluasumisen henkilöstömitoituksen tämän lain 20 §:n mukaiseksi ilman hakemusta ja päätöstä rekisteröinnin muutoksesta.

Esityksen mukaan muutos on kuitenkin päivitettävä valtakunnalliseen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajien ja palveluyksikköjen rekisteriin sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetun lain 17 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla. Muutos ja rekisteritietojen päivitys on tehtävä vuoden 2025 loppuun mennessä. Hallituksen esityksen tekstistä on epäsuorasti luettavissa, että rekisteröinnin muutosmenettelystä ei saisi aiheutua palveluntuottajalle kustannuksia.

Esitämme, että lopulliseen lakitekstiin kirjataan selkeästi, että lakimuutoksesta johtuva muutosmenettely on palveluntuottajalle maksuton.

”Tämä toimintatapa mahdollistaa sen, että lakimuutos ei lisää merkittävästi palveluntuottajien ja valvontaviranomaisten hallinnollista työtä eikä palveluntuottajalle rekisteröinnin muutosmenettelystä aiheutuvia kustannuksia. s. 19–20”

1.3. Toimilupiin määriteltävät hoitajamitoitukset

Yritysten toiminnan suunnittelun ja ennakoitavuuden kannalta on ongelmallista, että lainsäädäntöä muutetaan jatkuvasti ja palveluntuottajien toimilupiin merkitään kulloinkin laissa olevia tai oletettavissa olevia vaatimuksia, esimerkiksi hoitajamitoitus 0,7.

Edellä mainitusta syystä esitämme, että toimilupiin ei sisällytetä vaatimuksia, joista säädetään lailla (esim. hoitajamitoitusta). Palveluntuottajien tulee joka tapauksessa noudattaa lakia, toimilupiin on turha merkitä lakiin perustuvia vaatimuksia, joiden muuttaminen ja käsittely aiheuttaa hallinnollista taakkaa ja kustannuksia niin palveluntuottajille kuin myös niitä käsitteleville lupaviranomaisille.

1.4. Panostaminen ehkäiseviin ja kuntoutuspalveluihin

Henkilöstömitoituksen lieventäminen lisää painetta parantaa asukkaiden toimintakykyä ja omatoimisuutta. Lainsäätäjän tulee ottaa tämä huomioon. Hyvinvointialueet ovat vähentäneet osto- ja palveluseteliostojaan, ja esimerkiksi nyt kuntoutus ei hyvinvointialueilla toteudu edes sillä tavalla, kuin se toteutui silloin, kun vanhuspalvelulain mitoitusta viimeksi muutettiin.

Kuntoutus- ja muiden ehkäisevien palveluiden hankinnoilla voidaan tukea ja parhaassa tapauksessa vähentää laitoshoidon tarvetta.

Hallituksen esityksen mukaan hallitusohjelman mukaisesti muun muassa lisätään kuntien terveyden edistämisen määrärahaa ikäihmisten toimintakyvyn ja kotona pärjäämisen tukemiseen. Määräraha kohdistuu muistisairauksien varhaisen tunnistamisen ja tuen toimintamallin käyttöönottoon alueilla, toimintakykyä tukevan ryhmämuotoisen toiminnan kehittämiseen ja käyttöönottoon sekä kulttuurisen hyvinvoinnin edistämiseen.

Esitämme, että määrärahaa kohdistetaan myös palvelujen ostoihin ja palveluseteliin, jotka edistävän ikäihmisten terveyttä ja hyvinvointia ja mahdollistavat ikäihmisten asumisen kotona mahdollisimman pitkään.

Kunnioittavasti

Suomen Yrittäjät

Tanja Matikainen
Kunta- ja elinkeinoasioiden päällikkö